

Notitie bezuinigingen groen

projectnummer 0468416.100
definitief
18 maart 2021

Notitie bezuinigingen groen

projectnummer 0468416.100

definitief
18 maart 2021

Auteurs

Dick van de Lagemaat

Opdrachtgever

Gemeente Papendrecht
Markt 22
3351 PB PAPENDRECHT

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
_____	definitief	_____	_____

Inhoudsopgave

		Blz.
1	Inleiding	1
2	Huidige situatie en uitgangspunten	2
3	Twee scenario's voor bezuiniging	4
3.1	Doorrekening scenario's	4
3.2	Effecten van de bezuiniging	6
4	Herstelkosten	7

1 Inleiding

Aanleiding

De gemeente Papendrecht wordt geconfronteerd met de noodzaak tot forse bezuinigingen en zoekt op diverse manieren naar de invulling hiervan. Een van de mogelijkheden is bezuinigen op het budget voor groenonderhoud. In voorliggende notitie beschrijven wij twee scenario's:

- Scenario 1: structurele bezuiniging van € 212.000 per jaar, zijnde 20% van het budget;
- Scenario 2: structurele bezuiniging ter grootte € 106.000, zijnde 10% van het budget.

In deze notitie beschrijven we in hoofdstuk 2 eerst de huidige situatie. We benoemen de uitgangspunten voor het opstellen van de scenario's en geven een korte beschrijving van enkele relevante begrippen.

In hoofdstuk 3 komen de scenario's aan de orde. We brengen de verschillen met de huidige situatie in beeld, zowel financieel, als de visuele effecten die de bezuinigingen met zich meebrengen.

Tenslotte volgt in hoofdstuk 4 een indicatie van de kosten om het onderhoudsniveau in de toekomst weer op het huidige niveau terug te brengen.

2 Huidige situatie en uitgangspunten

Begrippen

Voor een goed begrip van de scenario's definiëren we kort enkele termen:

- *Verzorging*: het netheidsonderhoud van groen, denk aan onkruidbeheersing en zwerfvuil verwijderen.
- *Technische staat* betreft onderhoud dat noodzakelijk is om het groen in stand te houden: snoeien, dunnen, knippen, maaien, inboeten (= dode planten vervangen).

In de scenario's stellen we in grote lijnen voor het onderhoudsniveau te verlagen. Hierbij volgen we de systematiek van de CROW, dat in de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte een landelijk gehanteerde indeling in onderhoudsniveaus heeft gedefinieerd. Voor alle onderdelen van de openbare ruimte zijn schaalbalken ontwikkeld in een 5-puntschaal, van A+ (zeer hoog niveau) via A, B en C naar D (zeer laag niveau). Bij elke schaalbalk horen beelden (indicatieve foto's), beschrijvingen en meetbare normen.

- Niveau B kan in algemene zin worden beschreven als een basisniveau, de kwaliteit is voldoende, maar 'het houdt niet over', 'het kan er mee door'.
- Niveau C betekent een lage kwaliteit, voor de meeste mensen is het onderhoud op een niet meer acceptabel niveau beland, echter de veiligheid is nog wel gegarandeerd.

Hoe lager het onderhoudsniveau is, hoe meer invloed dit heeft op de (visuele) achteruitgang en beleving van het groen. Het heeft zowel nadelige effecten voor de plant zelf, als voor de wijze waarop inwoners het groen ervaren.

Beschrijving huidige situatie

De gemeente beheert het openbaar groen op een technisch en esthetisch verantwoord niveau: alle groen wordt onderhouden op een basisniveau (niveau B in de landelijke CROW schaalbalken), alleen voor het centrumgebied geldt een hogere kwaliteit, niveau A. Hiermee bereikt de gemeente een voor de meeste inwoners acceptabele kwaliteit op een efficiënt kostenniveau. Het huidige onderhoudsbudget bedraagt € 1.060.000.

Uit schouwresultaten blijkt het gerealiseerde kwaliteitsniveau wisselend: in de praktijk scoort het groen regelmatig hoger dan het basisniveau (bijvoorbeeld net na een onderhoudsbeurt), maar niveau C komt ook regelmatig voor met incidenteel niveau D. Over de hele linie voldoet het groen redelijk aan de gemeentelijke ambities. Wel ontbreekt het aan voldoende financiële ruimte voor vervangingen en voor bestrijding van de invasieve exoot Japanse duizendknoop.

Uitgangspunten scenario's

Voorop staat het principe dat de bezuiniging zo weinig mogelijk impact heeft op de structurele kwaliteit van het groen: geen of minimale aantasting van de ecologische waarde en kapitaalvernietiging beperken. Als in de toekomst economisch betere tijden aanbreken, is de wens het onderhoud weer op een hoger niveau terug te kunnen brengen. De doelstelling is daarbij zoveel mogelijk onherstelbare schade te vermijden. Dit betekent dat we de volgende uitgangspunten hanteren:

- Bomen ontzien, bezuinigen op boomonderhoud betekent zorgplichtrisico's en kapitaalvernietiging. Daarnaast is het belang van bomen dusdanig groot (klimaat, leefmilieu, natuurwaarde) dat het niet wenselijk is hier concessies aan de basiskwaliteit te doen.

- Het onderhoud van ruw gras en andere vegetatie met ecologische waarde of potentie ontzien. Instandhouding en ontwikkeling van ecologische waarden is een kwestie van de lange adem: door consistent hetzelfde maaibeheer toe te passen ontstaat een veelsoortige vegetatie die van belang is voor versterking van de biodiversiteit. Door als bezuinigingsmaatregel over te stappen op ander maaibeheer worden de ontwikkelingen en investeringen van afgelopen jaren teniet gedaan.
- Bezuinigingsmaatregelen zoveel mogelijk omkeerbaar laten zijn. Gazons onderhouden op een lager niveau biedt kansen. Ook de verzorging van beplantingen (onkruidbeheersing, zwerfvuil ruimen) is een activiteit die relatief gemakkelijk weer op een hoger niveau (terug)gebracht kan worden.
- Pas in laatste instantie bezuinigen op de technische staat van de beplantingen. Hierbij zijn heesters en hagen gevoeliger voor bezuinigingen dan bosplantsoen. Als er gaten in heesterbeplanting vallen, herstelt zich dat niet vanzelf. Bosplantsoen is een meer natuurlijke aanplant, met inheemse soorten, waarbij uitval van planten eerder wordt hersteld door natuurlijke verjonging en ontwikkeling van de beplanting.
- Vervanging van groen maakt vrijwel geen deel uit van het onderhoudsbudget en valt buiten de scope van dit onderzoek.

3 Twee scenario's voor bezuiniging

Voor de bezuinigingen op onderhoud zijn twee scenario's doorgerekend. De scenario's zijn opgebouwd vanuit de huidige situatie, waarbij het totale onderhoud voor een deel wordt uitgevoerd door het eigen personeel en voor een deel door marktpartijen. Het onderhoudsbudget voor de uitbesteden werkzaamheden is € 1.060.000.

Met als referentie het huidige onderhoud zijn de uitvoeringsmaatregelen aangepast (uitvoering met een lagere frequentie of lager bewerkingspercentage) tot het punt dat de gewenste bezuiniging wordt behaald:

- 1) Voor scenario 1 is het streefbedrag een bezuiniging van structureel € 212.000 per jaar, zijnde 20% van het huidige budget.
- 2) Scenario 2 beschrijft wat er moet gebeuren om 10% op het onderhoudsbudget te besparen. Dit komt neer op een extra bezuiniging van € 106.000 per jaar.

Bij de berekeningen is uitgegaan van bezuiniging op het onderhoudsbudget, andere mogelijkheden, zoals vacatureruimte, kunnen worden overwogen.

3.1 Doorrekening scenario's

Huidige situatie

Ter referentie: het huidige onderhoud is berekend op niveau B en geeft qua uitgaven het volgende beeld:

	Huidige situatie	
	verzorging	techn staat
Gazon	1.000	158.300
Ruw gras	2.400	96.000
Bosplantsoen	11.400	100.900
Heesters en hagen	479.700	376.900
Overige (sier-)beplanting	10.700	22.300
Bomen	49.900	130.600
Totaal	555.100	885.000

Scenario 1

Op basis van de genoemde uitgangspunten houden de bezuinigingen voor scenario 1 het volgende in:

- Gazons maaien (= technische staat): van niveau B naar niveau C;
- Verzorging (m.n. zwerfvuil) van gras (zowel gazons als ruw gras) van B naar C;
- Verzorging van bosplantsoen (onkruid, zwerfvuil) en onderhoud boomspiegels van B naar C;
- Verzorging heesters en hagen van B naar C, met uitzondering van zichtlocaties (centrum, rotondes, e.d.), deze worden op niveau B onderhouden. Het aandeel B bedraagt ca 8% van het totaal.

De totale bezuiniging op het groenonderhoud is berekend op € 212.400.

Scenario 1			
	verzorging	techn staat	besparing
Gazon	1.000	125.800	32.500
Ruw gras	1.600	96.000	800
Bosplantsoen	5.800	100.900	5.600
Heesters en hagen	330.600	376.900	149.100
Overige (sier-)beplanting	9.200	22.300	1.500
Bomen	27.000	130.600	22.900
			Niveau B
Totaal	375.200	852.500	212.400
			Niveau C

Scenario 2

In scenario 2 is de keuze gemaakt om het beeld van gazons en ruw gras, qua oppervlakte het grootste deel van het areaal, in stand te houden door het op niveau B te blijven onderhouden. De bezuiniging wordt met name gevonden in het verzorgend onderhoud van beplantingen: onkruid en zwerfafval.

- Verzorging van beplantingen (bosplantsoen, heesters, hagen en sierbeplanting) voor 63% van het areaal van B naar C (de overige 37% wordt op niveau B onderhouden);

De bezuiniging op het groenonderhoud volgens scenario 2 is berekend op € 106.200.

Scenario 2			
	verzorging	techn staat	besparing
Gazon	1.000	158.300	-
Ruw gras	2.400	96.000	-
Bosplantsoen	7.800	100.900	3.500
Heesters en hagen	377.700	376.900	102.000
Overige (sier-)beplanting	10.000	22.300	700
Bomen	49.900	130.600	-
			Niveau B
Totaal	448.800	885.000	106.200
			Niveau C

3.2 Effecten van de bezuiniging

Bezuiniging op het onderhoud heeft direct effect, zowel op de fysieke kwaliteit van het groen als op de beleving. Het negatieve effect van scenario 1 is beduidend groter dan dat van scenario 2, met name doordat in scenario 1 alle groen in de leefomgeving op niveau C komt, waar scenario 2 alleen de beplantingen raakt.

Effecten van minder verzorgend onderhoud

De verlaging van verzorgend onderhoud van kwaliteitsniveau B naar C betekent dat het aantal schoffelbeurten omlaag gaat. Er staat meer en hoger onkruid in de beplanting en in de boomspiegels. Ook is er meer zwerfvuil aanwezig, in beplanting, boomspiegels, op gazons en in bermen. De beeldkwaliteit wordt merkbaar lager: zwerfafval en hoog onkruid zullen beter zichtbaar zijn en afbreuk doen aan de visuele kwaliteit en beleving van locaties. Dit zal niet alleen het geval zijn in de parken, maar ook in de woonwijken en in de directe leefomgeving van inwoners. De aanwezigheid van zichtbare hoeveelheden zwerfafval en hoog opgroeiend onkruid zal steeds minder de uitzondering worden, maar vooral de regel.

Niveau C voor onkruid is een bezuinigingsmaatregel. Echter het risico bestaat dat aannemers hogere prijzen vragen dan verwacht: er zijn weliswaar minder schoffelbeurten nodig, maar het schoffelen is wel zwaarder: moeilijk te verwijderen vegetatie. Dit geeft aan dat met niveau C geen optimale prijs-kwaliteitsverhouding wordt gerealiseerd.

Daarnaast kan teveel onkruid effect hebben op de technische staat van de beplanting: wortelonkruiden kunnen de beplanting overwoekeren. Beplanting heeft hierdoor een minder lange levensduur omdat de plant als het ware "verstikt" raakt.

Deze effecten zijn aan de hand van foto's geïllustreerd in de bijlage.

Invloed van bezuinigingen op beleving van inwoners

De visuele effecten van alle genoemde bezuinigingen zijn: meer onkruid, meer zwerfafval en een rommeliger beeld in de beplantingsvakken. Dit beeld zal door de inwoners van Papendrecht als een onplezierige achteruitgang worden ervaren, wellicht zelfs als een onacceptabele achteruitgang. Bezuinigingen leiden tot een verhoging van het aantal meldingen en een algemeen lagere beoordeling van het groen. De toename van het onkruid en zwerfafval werkt door in een verminderde beleving van bijvoorbeeld een wandeling in het park, het uitlaten van de hond in de wijk of het spelen in de speeltuin. Op bepaalde locaties in directe leefomgeving van inwoners (zoals bijvoorbeeld de speeltuinen in wijken, rondom verzorgingstehuizen, of op straat) zullen de visuele effecten van de bezuinigingen minder goed geaccepteerd worden dan bijvoorbeeld in de grote parken of langs doorgaande wegen. Hier kan deels op ingespeeld worden door de veranderingen helder te communiceren en de keuzes te motiveren op bijvoorbeeld de gemeentelijke website.

4 Herstelkosten

Als in de toekomst de wens ontstaat om de onderhoudskwaliteit weer omhoog te brengen naar het huidige ambitieniveau, dan zijn daarvoor herstelmaatregelen nodig.

- Om de kwaliteit van gazons weer op niveau te brengen wordt een groot deel van het areaal doorgezaaid en worden beschadigde plekken hersteld.
- Het weer verhogen van de kwaliteit op het gebied van onkruidbeheersing in beplanting betekent dat het aantal schoffelrondes wordt verhoogd. Voorafgaand aan deze reguliere rondes is voor herstel een extra onderhoudsronde nodig. Deze extra ronde vergt over het algemeen extra inspanningen, omdat de onkruidvegetatie is verdicht en dit werkzaamheden bemoeilijkt. Daarnaast moet rekening worden gehouden met plantvakken die door overheersing van het onkruid niet meer levensvatbaar zijn en waarvan de beplanting derhalve moet worden vervangen.

Kostenberekening

De kosten om het groen weer op het oorspronkelijke niveau te brengen zijn de volgende:

	<u>Scenario 1</u>	<u>Scenario 2</u>
Gazon	€ 50.000	€ -
Bosplantsoen	€ 16.000	€ 5.000
Overige beplanting	€ 151.000	€ 106.000
Bomen	€ 10.000	€ -
TOTAAL	€ 227.000	€ 111.000

De in dit schema vermelde kosten zijn de maximaal te verwachten kosten, prijspeil 2021.

Duur van de maatregelen

Hoe langer het onderhoud op het bezuinigingsniveau voortduurt, des te hoger de kosten om het kwaliteitsniveau weer terug te brengen op het huidige ambitieniveau.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

www.anteagroup.nl

Copyright © 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

EFFECTEN BEZUINIGING GROENONDERHOUD PAPENDRECHT

Datum: 17-03-2021, projectnummer: 486416.100

De gemeente Papendrecht wordt geconfronteerd met de noodzaak tot forse bezuinigingen. In de “notitie bezuinigingen Groen” is de financiële doorrekening gemaakt en worden de gevolgen van de bezuinigingen nader uiteengezet. Op voorliggend blad zijn de visuele gevolgen van de bezuinigingen en daaraan verbonden kwaliteitsterugloop inzichtelijk gemaakt. Een teruggang in onderhoud betekent een toename van onkruid, zwerfafval en een rommeliger beeld in het groen. Dit zijn gevolgen die directe invloed hebben op de beleving en waardering van de openbare ruimte door inwoners.

Wat zijn de zichtbare gevolgen van minder onderhoud?

In de bezuinigingen gaat het kwaliteitsniveau van een B naar een C. Dat betekent concreet dat er minder gemaaid, geschoffeld en opgeruimd wordt. Het onkruid tussen planten wordt meer en staat hoger, het kan de beplanting zelfs overgroeien en er zal meer zwerfafval zichtbaar zijn. Voor sommige bewoners zal het onkruid niet direct als negatief worden ervaren (groen = groen), al geldt dit natuurlijk niet voor iedereen. De aanwezigheid van zwerfafval versterkt het negatieve beeld dat het onkruid oproept.

Wat betekent dat, van B naar C?

Het betekent dat bijvoorbeeld in plaats van maximaal 10 stuks grof zwerfafval per 100 m² er dan tot 25 stuks zwerfafval aanwezig mogen zijn. De bedekking met onkruid en/of onkruidresten stijgt van maximaal 30% van het vak naar 40%, waarbij ook meer hoog opgroeidend onkruid wordt geaccepteerd. Daarnaast loopt het groen zelf ook een risico. Overwoekering met wortelonkruiden en te weinig onderhoud kan leiden tot verdringing van de beplanting, en daarmee tot kapitaalvernietiging (kortere levensduur dus vervroegde vervanging).

Gazons zullen zichtbaar minder goed onderhouden worden, bewoners zullen de effecten merken. Onderstaand de visuele verschillen tussen onderhoud op B-niveau en C-niveau

De teruggang van B naar C kwaliteit in onderhoud zal in alle structuurgebieden goed zichtbaar zijn. Op de bedrijventerreinen zullen de plantvakken aanzienlijk meer overgroei hebben en de plantvakken zijn rommeliger.

In de hagen, plantvakken en heesters bepaalt onkruid steeds meer het beeld, dit kan er zelfs toe leiden dat de beplanting wordt overwoekerd. Zwerfafval neemt toe en blijft ook langer liggen.

De beplanting in de openbare ruimte verandert van beeld, onkruid en zwerfvuil spelen een prominentere rol

